

Det här verket har digitaliserats vid Göteborgs universitetsbibliotek.
Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den OCR-tolkade texten kan innehålla fel och därför bör man visuellt jämföra med verkets bilder för att avgöra vad som är riktigt.

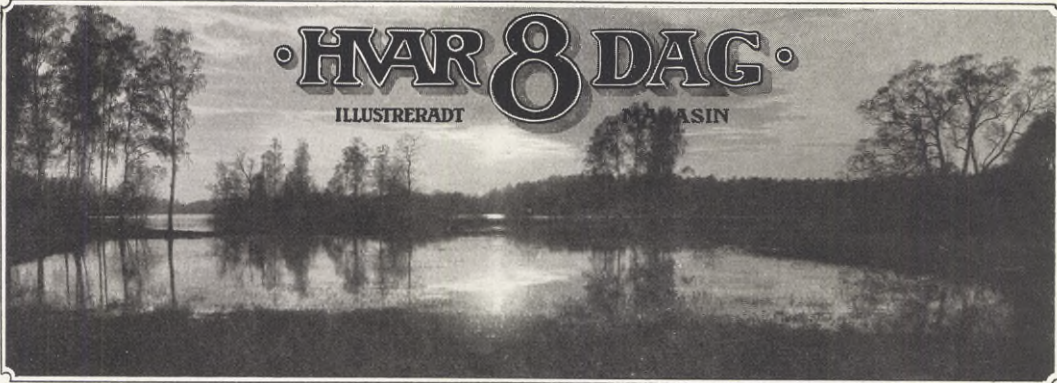
This work has been digitised at Gothenburg University Library.
All printed texts have been OCR-processed and converted to machine readable text.
This means that you can search and copy text from the document. Some early printed books are hard to OCR-process correctly and the text may contain errors, so one should always visually compare it with the images to determine what is correct.

• HVAR 8 DAG •

ILLUSTRERADT

BLADASIN

VÅRAFTON MOTIV FRÅN BYSJÖN, ÅTVIDABERG. — FOTO. J. E. THORIN, ÅTVIDABERG.

17:DE ÅRG.

DEN 14 MAJ 1916

No 33

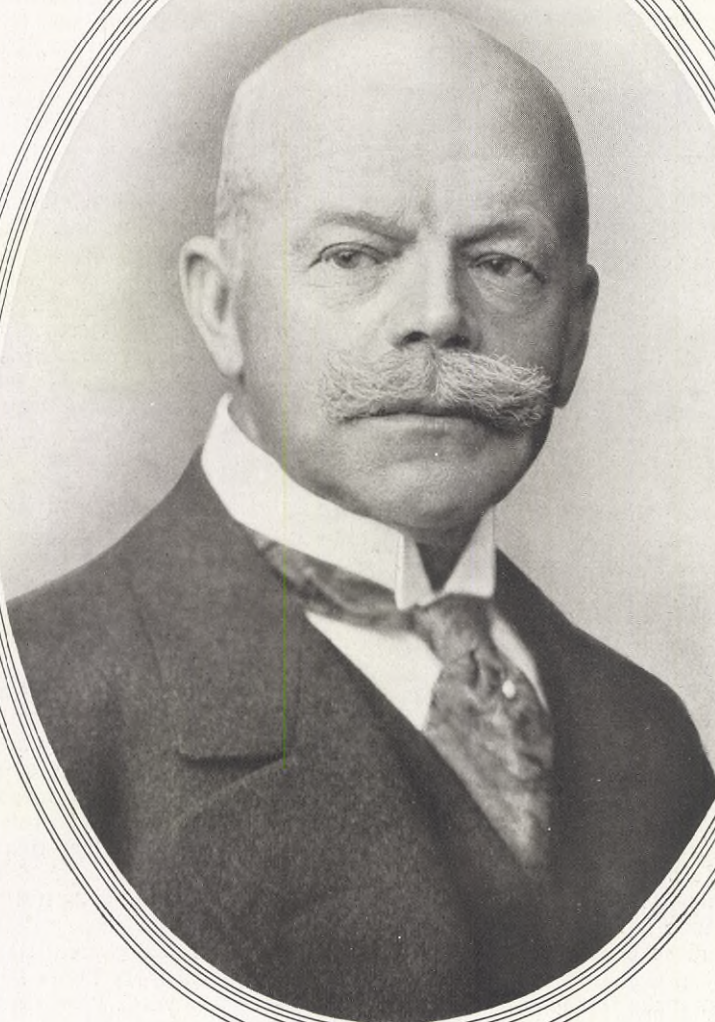

Foto. Almqvist, Helsingborg.

Etiskt: Bengt SU/versuare

Matti Lommlund

Få svenska städer ha kunnat glädja sig åt en så snabb och glänsande utveckling som Hälsingborg. I främsta rummet är denna naturligtvis att skriva på räkningen af dess geografiska läge — vid Öresunds världsgata och med ett rikt uppland i den skånska Rönne-Vegeslätten och ett godt stycke österut, i sydliga Halland och i Småland Laga-dalen uppåt såväl som söderut inte så lite in på det område, som man kunde tro vara Landskronas. Men att samhället till fullo utnyttjat de rika möjligheter, som på detta sätt erbjödo sig åt detsamma, har väsentligen berott på att det haft lyckan bland sina ledande kommunalmän äga ett fiertal framsynta och handlingskraftiga personligheter, som satt sin ära i och funnit sin tillfredsställelse i att föra staden framåt. Så genomförde Rudolf Tornerhjelm med djärfhet den järnvägs-politik, som ledde till Hälsingborg—Landskrona—Eslöfs och Hälsingborgs—Hessleholms järnvägar; så tog hans efterträdare som stadsfullmäktiges ordförande, konsul P. Olsson, initiativet till Västkustbanan och medverkade likaledes till Skåne—Smålandsbanans tillkomst; så ha män sådana som konsul Nils Persson och i en senare tid disponent Malte Sommelius kraftigt främjat den industriella företagsamhet, som nu trifes inom stadens gränser.

Johan Theodor Malte Sommelius är född i Holje i Blekinge den 29 april 1851 och fyllde sålunda för kort tid sedan sextiofem år. Föräldrarna voro apotekaren Carl Johan Sommelius och hans maka Elisabeth Charlotta Schröder. Sedan han 1872 aflagt mogenhetsexamen vid Kristianstads högre allmänna läroverk, var det hans första tanke att blifva präst: många af släktens medlemmar hade ägnat sig åt den lärda och särskildt den teologiska banan. En händelse gjorde emellertid, att han efter ett par års universitetsstudier fick försöka sig å ett bankkontor, och han trifes så bra där, att han stannade kvar. Hvad kyrkan därigenom förlorat, är omöjligt att säga; men hvad näringslivet vann ligger öppet för ögonen, ett af de få påtagliga exemplen på, hvilka krafter universitetet kunna beröfva vår materiella odling till tvifvelaktigt gagn för den andliga.

År 1876 hade Sommelius blifvit bokhållare i den dåvarande Christianstads enskilda bank, beforderades, duglig som han var, snabbt efter hvarannat till kassör, kamrer och direktör inom samma bank samt slutade som ordförande i centralstyrelsen för bankaktiebolaget Södra Sverige, hvilket under tiden trädte i den gamla Christianstadsbankens ställe. På denna post kvarstod han allt intill 1910, då hans strängt anlitade tid förbjöd honom att kvarstå. Ty under tiden hade industrien lagt beslag på Sommelii tid och krafter i städse växande utsträckning.

Redan år 1892 hade han lämnat det dagliga arbetet i banken för att övertaga platsen som verkställande direktör i Hälsingborgs sockerfabriksaktiebolag. Under hans insiktsfulla skötsel gick detta företag en glänsande framtid till mötes, det anlade ytterligare en råsockerfabrik i Engelholm och då detta sockerbolag såväl som alla andra år 1907 uppgick i Svenska sockerfabriksaktiebolaget,

hörde Sommelius till de direktörer det nya bolagets aktieägare hälst sågo tjölja med från det gamla. Tre af dettas råsockerbolag stå fortfarande under hans ledning liksom hufvudparten af dess jordegendomar, hvilka haft banbrytande betydelse i många hänseenden genom de modärna metoder med ångplöjning och dylikt, som där först bragts till användning. Luggude härads mejeriförening har ock utsett Sommelius till sin ordförande.

Men utom sockerindustrien har det varit och är fortfarande en hel del andra industrier, som dragit fördel af hans förmåga. Han är sålunda bl. a. ordförande i styrelserna för Hälsingborgs Jutefabriks A.-B., Hälsingborgs Gummifabriks A.-B och Hälsingborgs järn- och lerkärlsfabriks A.-B.

Tidigt började Sommelius anlitas jämväl för offentliga värf. Redan i slutet af 1850-talet invaldes han i stadsfullmäktige och erhöil här ett för hvarje år stegradt inflytande, tills han 1906 utsågs till vice ordförande och 1908 till ordförande, på hvilken post han fortfarande kvarstår. Småningom har han i själfva verket blifvit ett stadens allt i allom. Han har varit medlem, ofta ordförande, i otaliga kommunala kommittéer; han var 1903 ordförande i styrelsen för Industri- och slöjdutställningen i Hälsingborg och var sedermera som Hälsingborgs representant medlem af Baltiska utställningens förvaltningsutskott. Han är naturligtvis ordförande, resp. styrelsedamot i de järnvägsbolag, i hvilka staden har ett förhärskande inflytande. Han representerar staden i landstinget. Han är ordförande i styrelsen för Hälsingborgs högre handelsinstitut, i stadens köpmannaförening och hos dess handelsförenings fullmäktige. Och han är v. ordförande i stadens orkesterförening, som icke minst har honom att tacka för sin blomstring. Mycket annat att förtiga. Även till skogsvården har Sommelius vändt sitt intresse och är ledamot af styrelsen för Malmöhus läns skogsvårdsförening.

Det hade nästan varit öfverraskande, om valmännen icke sökt förvärfa en sådan man äfven för det politiska livet. Ursprungligen rätt liberal lyckades Sommelii kandidatur emellertid icke tränga igenom, förr än det socialdemokratiska partiet redan hunnit arbeta sig fram till majoritet, och först då det proportionella valsättet 1911 bragtes i tillämpning, valdes Sommelius som högerns representant i trestadsvalkretsen Hälsingborg—Landskrona—Lund till ledamot af Andra kammaren. I riksdagen har han med mycken ifver fört näringslivets såväl som de särskilda skånska intressernas talan. Bl. a. har han lyckats utverka anslag till Hälsingborgs handelsgymnasium och senast vid årets riksdag haft glädjen se sina sträfvanden för åstadkommande af djupborrningar i Skåne förverkligade, genom hvilka borrningar man hoppas se nya den skånska jordens rika skatter blottade. Af kammaren har han tagits i anspråk utom för tillfälliga och särskilda utskott äfven för bankoutskottets arbeten.

Sedan år 1885 är disponent Sommelius i äktenskap förenad med Ida Elvira Löthman, dotter af handskfabrikören A. C. Löthman i Hälsingborg.

H. & D:s GÖTEBORGSFOTOGRAF.

Årskild Bengt Skjerveparro

FRÅN KYRKOSÅNGMÖIET I GÖTEBORG: Några af mötets främste deltagare, biskop Rodhe, Erkebiskopen och biskop Eklund (å särsk. foto) Bilden t. v. vid utsikten från Masthuggskyrkan.

FRÅN UTSTÄLLNINGEN AF TIDIG KRISTEN KONST I STATENS HISTORISKA MUSEUM: T. v.: PORTALEN TILL HEMSE STAFKYRKA, uppförd på 1000-talet: ett ståtligt exempel på nordisk ornamentik. I bakgrunden synes BRODDETORP-ALTARPRYDNADEN, möjligen utförd i Belyien eller norra Frankrike, af drifven och förgylld koppar, ett sällsynt vackert verk.

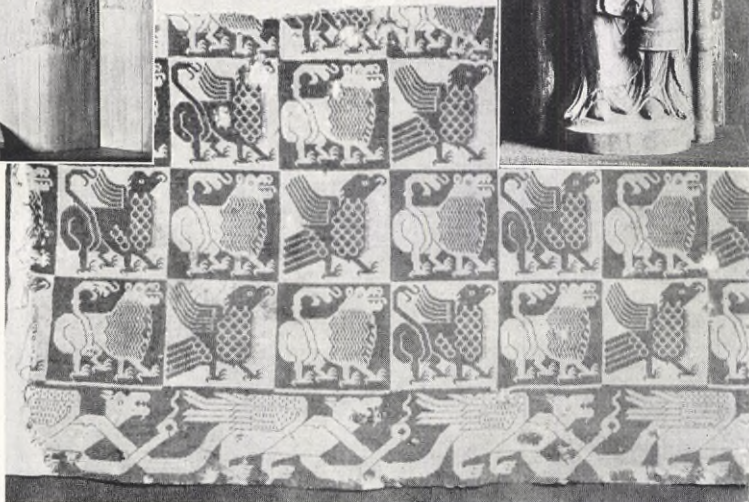
T. h.: APPUNA-MADONNAN, en skulpturbild från 1100-talets mästerskap. Nederst: GRÖDINGE-VÄFNADEN, af naturfärgadt och djupblått yllegarn i dubbelväf. Observera de mästerligt kombinerade drakarne i bården.

Skog, en väfnad från Grödinge samt en altarprydnad från Broddetorp, den kanske betydligaste af de utställda föremålen.

I statens historiska museum har i dagarne öppnats en liten tillfällig men intressant utställning, tillgänglig för allmänheten, hvilken ordnats af riksantikvarien Sahlin, samt dr. Andreas Lindblom. Det är en exposition af äldre kristen konst af nordiskt ursprung, visande ett stycke konstutveckling från brytningstiden mellan hedniskt och kristet upp till 1200-talet och den omfattar brottstycken af arkitektur och ornamentsamt metalldrifning och figureskulptur. Ett af dess främsta nummer är portalen till Hemse stafkyrka, hvilken anträffades under golvet till församlingens nuvarande kyrka och som utgör ett ståtligt prof på vår äldsta kyrkliga konst. Bland öfriga mer märkliga utställningsföremål ser man en kyrkobänk från Kungsåra på 1100-talet, en stor järnbeslagen kista från Växtorp i Småland med sin intressanta figurala utsmyckning, vidare några märkliga textilier, en tapet från

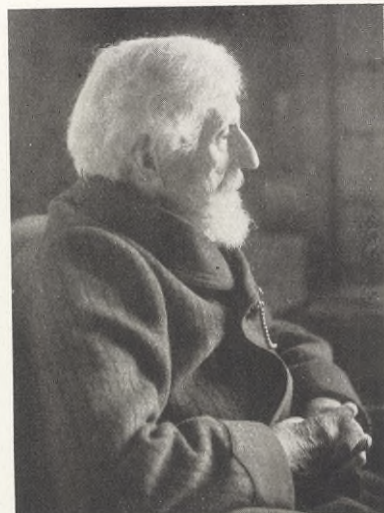
Årskild Bengt Skjerveparro

H. & D:s STOCKHOLMSFOTOGRAF.

KONUNGEN
OCH HERTIG-
PARET AF VE-
STERGÖTLAND
vid inträdet till ut-
ställningen. Konun-
gen och prinsessan
Ingeborg ha ett älsk-
värdt leende för vår
fotograf.

A. L. HEDIN 90 R. Den 15 maj fyller f. d.
stadsarkitekten i Stockholm, Ludvig Hedín, fa-
der till d:r Sven Hedín, 90 år.

äfvén inbjudit ett
antal gäster.
främst prins Eu-
gen och så några
af de yngre ex-
pressionisterna.
Inalles deltaga 30
konstnärer med
öfver 600 num-
mer. För första
gången toges nu
i anspråk för sitt
ändamålden stora
skulpturhallen.
Här dominerar
dels Carl Eldhs
stora Strindbergs-
monument, i hvil-
ket han framstäl-
ler Strindberg
som titanen, samt
Christian Eriks-
sons Bågspännare och det höga postamentet till densamma.
Dessutom återfinner man här ett antal mindre skulpturer, sta-
tuetter, byster och reliefer af Rafael-Rådberg, Aron och Gu-
staf Sandberg, Aron Järndahl m. fl. Flera af målarna disponera
egna salar, såsom Axel Siöberg, prins Eugen, som har om-
kring ett 50-tal bilder, Karl Nordström med ett 60-tal dukar
samt Grünwald m. fl.

H. & D:s STOCKHOLMSFOTOGRAF.
FRÅN UTSTÄLLNINGEN I KONST-
HALLEN: Skulptursalen med Carl Eldhs
kolossalstaty af Strindberg (konstnären
synes vid sockeln), Christian Erikssons
Bågspännare m. fl. Därunder: NÅGRA AF
KARL NORDSTRÖMS ARBETEN.

Den Liljevalckska konsthallen i
Stockholm har nu öppnat sin andra
stora utställning. Den kan anses till
och med märkligare än den föregå-
ende och är till sitt omfång betydligt
större. Det är Konstnärskörbundet som
nu åter samlat sig till en af sina icke
alltför ofta återkommande stora ge-
mensamma expositioner — dess sena-
ste hölls 1912, och som till densamma

SVENSKA LANDSORTENS TEATERÄGARE.

H. S. Da STOCKHOLMSFOTOGRAF.

Kliché: Kem. A.-B. Bengt Stjversparre, Sthlm.-Gbg

Svenska landsortens teaterägareförening hade lördagen den 6 maj sammanträde å Strand hotel i Stockholm för att utse medlemmari den komité, som af densamma, Sveriges författareförening, Svenska teaterförbundet och teaterledare i landsorten år 1915 tillsattes för att undersöka möjligheten af att mera tillfredsställande än för närvarande söka ordna svenska landsortens teaterförhållanden.

FÖRENINGENS STYRELSE: fr. h. å bilden sittande, Kapten Hugo Falk, Karlstad (den populäre författaren, hvilken namn då och då, men icke ofta nog, synes i H. B. D.), Ingeniör S. Torgersruud, Linköping, bankdr. A. Ekbohm, Gefle, konsul R. Öberg, Helsingborg, samt stående, intendenten O. Lindgrién, Örebro

FRÅN ÅRETS HÄSTUTSTÄLLNING I STOCKHOLM. — Vårt hårdt anlitade utrymme medgifver icke flera bilder från dessa hippologiska möesdagor, så mycket mindre som de icke illustrativt erbjuda synnerliga olikheter är från år. — Vi inskränka oss till ofvanstående två litet ovanliga bilder visande öfverst "Rakel" (ägare minister Lagercrantz) och "Miss" med föl (ägare dir. Nordenfalk). I medaljongen ardennerhingsten "Tärro" (ägare landbr. C. J. Andersson, Larv) Till illustr. å sid. 526.

Då grossh. Karl Lundström nyligen afsade sig ledamotskapet i styrelsen för firman Joh. Lundström & Cos A.-B. överlämnades till honom en hedersåfva försedd med inskription: "Till grosshandlaren Karl Lundström som minne af 10-årigt gagnrikt ordförandeskap i Joh. Lundström & Cos Aktiebolags styrelse från gamla tacksamma tjänstemän den 3 Maj 1916". — Konstverket, utfördt på endast en vecka, har utgått från hofjuveleraren C. G. Hallberg, Stockholm.

TINGSSKRIFVAREN. FÖR HVAR 8 DAG AF ANNA KÄLLÉN.

HANS ANSIKTE var magert och färdigt, ett stycke pergament med räta och krokiga linier på. Näsan var stor och böjd, munnen fint skuren, ögonen små utan lust att förråda hvad stunden gaf af fröjd eller smärta. Så länge som hans nuvarande omgifning kunde minnas honom, hade han gått i samma snusbruna bonjour. Tiden hade farit illa med den, men Per Bogren själf hade vårdat sig om den med flit och noggrannhet. Om sorgsfullt blef den hvar dag borstad, och en felande knapp isyddes utan uppskof. Rockens gammalmodiga snitt passade hans långa, kantiga figur, och hvar och en måste erkänna att han bar den med en värdighet, som ingaf respekt.

Med långsamma, väl afvägda steg trampade han kullerstenarna på gatorna i den lilla smastad, dit ett oblidt öde för snart femton år sedan fört honom. Liksom pändeln i ett ur rödde han sig inom snävt tillmätta gränser. Från fabriksör Thomassons vindskupa, som han bebott alltsedan sin ankomst till samhället, gjorde han inga andra utlykter än till fru Fredrikssons matställe och häradshöfding Krantzes domarekansli. På det sistnämnda stället aflämnade han de renskrifna pappersark, som gäfvom honom medel att göra rätt för sig på det förstnämnda.

Då Per Bogren den förste i hvarje månad blef ombedd att stiga in i häradshöfding Krantzes privata arbetsrum för att där mottaga aflöningen för den gångna månadens trägna arbete, kände han sig som lyckans förklarade gunstling. Det var icke de surt förvärvade slantarna, som beredde honom glädjen — för pengar hade Per Bogren alltsedan sin ungdomstid hyst ett suveränt, alltför suveränt förakt — det var fast mer en illusion, en oreflektad fantasilek, som gaf honom glädjeförnimmelsen. Alltifrån det ögonblick då häradshöfding Krantze med nästan kamratlik vänlighet bjöd honom taga plats i en af de bekväma länstolarna och han satt och andades i luften i det elegant möblerade rummet, som i hvarje detalj vittnade om smak och förfining, kände han sig som genom ett trolldrag flyttad ett stycke högre upp på samhällsstegen. Det var denna samma komfort, som han vuxit upp i och som alltid, hvar han än mötte den — han måtte förneka det hur mycket som helst — lyfte honom öfver hvardagligheten och kom hans sinnen att domna bort i stilla ro. Han satt och njöt af denna förnimmelse, medan häradshöfding Krantze räknade tillsammans de små poster i utgiftsboken, som betecknade "renskrifvare Bogrens tillgodohafvanden". Då sammanräkningen var gjord, och häradshöfdingen räckte honom likviden med ett par förbindliga ord till tack för omsorgsfullt arbete, spratt Bogren till, reste sig upp och stod på minuten som den underordnade inför sin chef. Men öfver blicken låg ett drömligt töcken, som vittnade om att han ännu icke kommit till sig själf. Häradshöfding Krantze var en gammal och erfaren man, och hans domareblick hade för länge sedan skådat rakt igenom Per Bogren. Däråf kom sig den varma klangen i hans röst, när han uttalade sitt till formen slentrianmässiga tack. Bogren var fullkomligt öfvertygad om att häradshöfding Krantze ville honom väl, men äfven utan denna öfvertygelse skulle han ha skattat den gamle häradshöfdingen högt. Det fanns något af oväld och ridderlighet hos honom, som icke kunde undgå att göra intryck.

Understundom hände det, särskildt vid de stora

höst- och vårtingen, att Bogren fick följa med ut till tingsstället. Han tyckte om att sitta i järnvägskupéen midt emot häradshöfdingen och se på det skiftande uttrycket i hans ansikte, när han bladdrade i sina domarepapper. Slog han så igen portföljen och inledde en liten stilsam konversation med Bogren, så kastade denne ofrivilligt en snabb blick öfver till notarierna, två höga herrar, som aldrig sänkte sig så lågt som till renskrifvare Bogrens niveau. Men med häradstjänaren ute vid tingsstället, gubben, som eldade och städade tingshuset och var allas passopp, stod Bogren på bättre fot. Gamle Löf hade varit husar i yngre dagar, och Bogrens värdiga, nästan militäriska hållning underlät aldrig att imponera på honom. Vid deras första sammanträffande hade Löf helt oreflektadt titulerat honom "notarien", men en af de verkliga notarierna hade ögonblickligen upplyst honom om att "herr Bogren var skrifvare, renskrifvare, förstår Löf, åt häradshöfding Krantze, ingenting annat". Från den tiden döptes Bogren till tingskrifvaren, och under den benämningen blef han känd af ortens befolkning.

Det var en novembereftermiddag med bläst och snöblandadt regn.

Bogren steg med uppslagen rockkrage och hatten djupt nerdragen öfver pannan in i fru Fredrikssons matosupplödda tambur. Långsamt tog han af ytterrocken, höll den försiktigt med utsträckta armar ifrån sig och skakade den. Så hängde han upp den på den vanliga kroken och öppnade matsalsdörren. De fyra kontoristerna, stadens urfabriksör och en ung järnvägstjänsteman suto redan vid sitt bord. De hade försett sig med smörgåsar och löksill och väntade nu med otålighet på pilsnern. Då Bogren gick förbi dem, reste de sig upp och bockade sig artigt och belevadt. Han besvarade hälsningen i förbigående, som om han nätt och jämt uppfattat den. Och ändock var det i själfva verket just den, som lyste upp ögonblicket för honom och gaf honom motståndskraft mot smörgåsbordets lockelser. Lugnt slog han sig ner på sin stol och tog i tu med sin flottiga buljong. Han hade redan två middagar i november smakat på smörgåsbordets läckerheter; han fick inte glömma bort räkningen, som väntade honom vid månadens slut. En kopp kaffe på maten försakade han emellertid sällan. Inne i det lilla kafferummet blef han ju dessutom också i tillfälle att läsa såväl Dagbladet som en liberal lokaltidning och sparade sig därigenom alla tidsningsutgifter. Då den liberala lokaltidningen var mest gouterad af fru Fredrikssons matgäster, föll i de flesta fall till Bogrens stora belåtenhet Dagbladet på hans lott. Men i dag voro båda tidningarna märkvärdigt nog upptagna, och då han hvarken hade tid eller lust att sitta och vänta på dem, drack han sitt kaffe på stående fot och begaf sig sedan på väg hemåt. I en cigarraffär gick han in och köpte en Stockholmstjuning och ett paket röktobak.

Med en känsla af välbehag öppnade han dörren till sitt vindsrum. Här var i alla fall en vrå, där han icke i hvar minut behöfde bevaka sitt minspel, inte bomma till om tankarna för att hindra dem att titta fram i ögonvinklarna och förråda hvad som rödde sig på djupet i hans gamla, snart förtorkade ungarlskhjärta.

Han strök eld på en tändsticka, tände lampan och for i förbifarten med blicken smeksamt öfver

den gamla mörknade mahognybyrån, moderns byrå, hans enda synliga minne af det en gång burgna föräldrahemmet. Den snusbruna bonjouren drogs af och hängdes upp, och nattrocken, studentnattrocken, kom på. Han såg på termometern. Tio grader — — hade fru Andersson satt in ved i kakelugnen, männ tro? Han öppnade luckorna och fann att fru Andersson för en gångs skull gjort sin skyldighet. Varsamt, med den långsamhet, som hörde honom till, lyfte han fram skrifstolen till kakelugnen, lade tidningen på bordet bredvid lampan och tände på brasan. Fattades så bara pipan, och Per Bogren var redo att begå sin lördagskväll på det sätt, som nu för tiden mest tilltalade honom.

Han bredde ut tidningen framför sig och följde med pekfingeret, som han brukade, utefter den långa raden af "födde". Det hade blifvit en vana hos Per Bogren att läsa alla födelse- och dödsannonser. Det var numera det enda sätt, menade han, genom hvilket hans forna vänner och bekanta meddelade sig med honom, och dessa meddelanden voro innehållsrika nog. Nästan dagligen nådde de fram till honom, och vid hvar och ett af dem gjorde hans finger ett uppehåll, innan det drog vidare på sitt spaningståg. Af detta pekfingerets längre eller kortare uppehåll skulle man ha kunnat sluta sig till i hvilken grad meddelandet berörde Per Bogren. I bland syntes det, som om uppehållet blott gifvit tid till en kort honnörsbetygelse, ibland drog en iskall fläkt af bitterhet förbi, ibland var det, som om Per Bogren böjt hela sin långa knogta öfver kropp fram öfver en öppen graf och med tacksamhetens klara ögon sett in i den. Födelseannonserna hade mindre att säga honom. Han tog dem blott och bart som ett litet lifstecken från de människor, som en eller annan gång korsat hans väg. Men i dag måtte det bland dessa annonser funnits någon af vikt för honom. Pekfingeret hvilade enqvist under ett så lydande tillkännagivande: "En sons lyckliga födelse. Riseberga den 18 november 19... Magda och Clas von Barr".

— En son, muhlade han, — en son — — en son, ordet blef för hvar gång mer och mer betonadt. Jaså, den lyckan blef ändå Magdas till slut — Lyckan! Han för upp ur stolen, som vore han beredd att till hvad pris som helst prostestera mot det påståendet, men inom ett ögonblick sjönk han maktlös ner igen. En son — — Han lade armarna på bordet och lutade hufvudet emot dem. En son — — Det var som om detta enda lilla ord varit den borttappade och nu återfunna nyckeln till ett länge tillståndt rum inom honom. Dörren slogs upp för hans inre syn och han tyckte sig se en stor domsal, öde och tom, men med pinsamt skarp belysning. Ingen annan fanns därinne än han själf, och han hade fått sig plats anvisad på de anklagades bänk. Men det underliga var, att han på samma gång var både sin egen åklagare och domare. Han förstod, att han icke var anklagad hvarken för mord eller dråp, han var ej heller hvarken någon tjuv eller förfalskare i vanlig mening. Det var ett svårare brott, han hade på sitt samvete: ett förfelat lif. Plötsligt tyckte han att någon uppmanade honom att redogöra för sina lefnadsomständigheter. Ett ögonblick var han rådvill. Han hade ingenting annat att minnas än att han bodde i Thomassons vindskupa och skref långa, obegripliga meningar på rena, hvita pappersark. Han lyfte upp hufvudet en smula och lät blicken irra kring rummet med dess nötta godtköpsmöbler. Först när den kom till den gamla mahognybyrån, fick den ett fäste.

Med ens stod det gamla föräldrahemmet upp för hans själs ögon. Han såg de stora, ljusa rummen med tunga gammalmodiga möbler, hvilka gått i arf i hans fars släkt, han kände doften af starkt kryddad mat, såg fadern bred och myndig slå i det röda vinet i de höga, slipade glasen och dricka sina gäster till. Han kom ihåg den stora gårdsplanen med lindarna, som han lekt under som barn, han kom ihåg — — — åh, så väl han mindes det! Det var en septemberdag med klar och litet kylig luft. Astrakanerna hängde röda och mogna nere i trädgården, vildvinet glödde på flygelbyggningens gävel och mor stod på verandan och såg på hur hans koffert och kappsäckar surrades fast på vagnen som kört fram till stora trappan. Själf kom han inifrån förstugan och ställde sig bredvid henne med studentmössan på sned och all livets fröjd i sina ögon. Varmt och innerligt slöt hon honom i sina armar: — gossen min, sade hon sakta och allvarligt, — skall du vara samma renhjärtade solskensbarn, när du om några månader kommer hem igen från din första termin vid universitetet? — — — Per Bogren reste sig upp och gick och rörde om bränderna i kakelugnen.

Det var dumt att sitta och minnas så här — meningslöst, ett själfplågeri, som var till ringa eller ingen nytta. Det snöblandade regnet slog mot fönsterrutorna, blåsten hade öfvergått till storm och för med hotfull häftighet fram mellan de hvita tvåvåningshusen. Den förgyllda kringlan öfver bageributiken i huset midt emot rörde sig gnisslande fram och tillbaka, jämrande som ett missbelåtet barn. En vindstöt tog ett tag i de otäta fönsterbågarna. Bogren såg, hur den blå rullgardinen rörde på sig.

— Hur är det manne nere vid hamnen i kväll? tänkte han. Sjön vråker naturligtvis öfver hamnpien och långt upp på stenkajen. Hvitkummigt och vackert måste hafvet vara i sin trotsiga bekymmerslöshet.

Han fick en stark lust att gå dit ner. Risken att träffa på människor var ju inte stor i kväll — men ändå — tänk, om han mötte någon! — det skulle väcka förundran, att han gick där nere ensam i ovädret, och han ville inte, ville bestämdt inte bli föremål för undran och utläggningar.

Han tog tidningen på nytt fast besluten att icke se åt födelse- och dödsannonserna. Men hvilken sida han än slog upp, såg han ingenting annat, läste han ingenting annat än: en sons lyckliga födelse — Magda och Clas von Barr.

Han förstod att det icke längre var värdt att spjarna emot udden. Han var slagen i bojer i dag af de gamla minnena. Han blef ingen fri människa, förr än han kämpat med dem till blods.

Utän att tveka gick han bort till byrån, drog ut den öfversta lådan och tog fram en liten hvit pappask. Behöide han öppna den? Åh nej, den innehöll ett flickporträtt och ett bref, som han kunde utantill ord för ord. Han hade stulit det, undanhållit det, då han fick order att skicka tillbaka allt som hon gifvit honom och som kunde påminna honom om henne. För den synden skulle han inte fällas; det visste han nog. Han höll pappasken mellan sina långa, litet böjda fingrar, och i ett nu var han i tanken förflyttad till den sydsvenska universitetsstaden.

Det var en pingstdagsmorgon i en liten trädgård vid en af stadens bakgator. Äpple- och päronträden stodo i blom, syrenknopparna svällde, himlen var molnfri, och solen sken på onda och goda. Frukostbordet stod dukat i bersån, och faster Mina, som skötte skolhushållet åt Magda och hennes syskon, hade gått in i det lilla envä-

Forts. å sid. 527.

STUDENTHYLLNINGAR FÖR VÅREN.

öfverst: UPSALA STUDENTKÅR Å SLOTS-
BACKEN, VALBORGSMESSOAFTON. Den stäm-
ningsfulla bilden togs 1/2 10 på kvällen. Foto. E. Finn, Uppsala.
nederst: 1: A MAJ-HYLLNINGEN I LUND. framför
Universitetsbyggnaden. Foto. Rahm, LHM.

BILDER FRÅN DUBLIN, IRLÄNDSKA REVOLTENS BRÄNNPUNKT.

Efter fotografier.

Kuonen: Ken. A.-B. Besigt Sjöförsvar, Stilm-Öbdt

SACKVILLE-STREET, hufvudgatan i Dublin och hufvudplatsen för striderna mellan de revolutionäre och regeringstrupperna, ständigt omnämnd i rapporterna från upproret. Den vackra gatan är nu efter striderna ganska illa ramponerad.

Vidst. bild: **TULLBYGGNADEN** till hvilken de upproriske förlagt sitt hufvudkvarter.

En häftig revoltörelse utbröt den 25 april i Dublin på anstiften af det irländska oafhængighetspartiet *Sinn Fein*. Genom en lika djärf som oväntad kupp lyckades upprorsmännen afskära Dublins telegraf- och telefonförbindelser och besätta en del byggnader vid stadens viktigaste gator och längs kajerna. Under dagens lopp kom det till

blodiga strider mellan de upproriske, hvilka voro väl försedda med vapen, och till platsen anlända betydande engelska truppstyrkor. Ännu under flera dagar fortforo Sinn-Feinisterna att med dödsförlaktande tapperhet kämpa mot den engelska övermakten, men måste till sist, allt hårdare ansatta, sträcka vapen och gifva sig fångna. Äfven till den irländska landsorten vann upprorslägan spridning, ännu brinnande här och hvar. Bland de af engelsmännen tagna fångarne befinna sig äfven ett antal tyskar, hvilka i samförstånd med de upproriske lyckats obemärkta inkomma i landet.

TYSKA FLOTTAKTIONEN MOT ENGLAND.

Tyska sjöstridskrafter företogo i dagningen den 25 april en framstöt mot engelska kusten och besköto de i militärt afseende viktiga anläggningar vid *Great Yarmouth* och *Lowestoft*. De i dessa farvatten befintliga engelska sjöstridskrafterna inläto sig i strid med de tyska fartygen. Medan man på engelskt håll förklarar, att det tyska bombardemanget af engelska kusten anställde endast obetydlig skada och tillskrifver sig segern i sjöstriden meddelar den tyska marinstaben att den djärfva raiden gifvit ett synnerligen tillfredsställande resultat.

Efter fotografier. E. Mohr: Bangi Sjöfartygsföretag.
BILDER FRÅN LOWESTOFT PÅ ENGLANDS OSTKUST efter bombardementet från tyska örlogsfartyg.

ENGELSKA KONUNGAPARET VID MINNESFÄSTEN PÅ ÅRS DAGEN AF DE FÖRSTA TRUPPERNAS LANDSTIGNING PÅ GALLIPOLI. Ehuru väl Dardanellerföretaget strategiskt misslyckades har moderlandet ägnat den ovedersägliga tapperheten sin välförtjänta minneshyllning.

PRESIDENT WILSON, den för ögonblicket mest, om ej odeladt sympatiskt, framträdande personligheten. Efter ett senaste snapshot.

Öfverst; DE BLOMSTERPRYDDA RYSKA TRUPPERNA MARSCHERA GENOM MARSEILLE. — Nedert: DEN FRANSKE GENERALEN COQUET, framför franska och engelska officerare, hälsar den kommanderande ryske generalen Lochinsky.

Som en af den senaste tidens mest uppseendeväckande krigsnyheter måste betraktas det meddelande, hvilket den 21 april telegraferades ut öfver världen om en rysk armé, som denna dag landstigit i Marseille. Senare ingångna underrättelser hafva dock gifvit vid handen, att det varit fråga

endast om en mindre truppstyrka, hvilken sedan i någon mån utökats med nyanlända kontingenter. Händelsen tillmätas knappast någon militär betydelse, utan betraktas snarast som ett paradnummer, hvarmed man velat stimulera folkmeningen i Frankrike.

H. S. D:s STOCKHOLMSFOTOGRAF.

Klubb: Kem. A.-B. Bengt Sjöbergparre, Sthlm-Gög.

LIFGÅRDETS TILL HÅST VÅRPARAD PASSERAR BIRGER JARLSGATAN. en imponerande vacker anblick, följd af hela Stockholm med beundran och intresse.

Första Maj i Stockholm gynnades af det härligaste sommarväder. Hela staden var äfven på benen alltifrån morgonen och det utvecklades ett sållsynt rörligt folkliif på gator och torg, i parker och restauranter. Den stora arbetardemonstrationen hade samlat omkring 30,000 personer på Ladugårdsgärdet. I själfva taget deltog enligt polisens räkning 7,500 personer, enligt Socialdemokratens uppgift 17,500. Två af de medförda standaren beslagtogs och det Höglundska partiet ställde till med en extra demonstration mot gammalsocialisterna hvilket kom en hel del rabalder åstad ute på gärdet. För öfrigt gick det hela lugnt och efter gamla receptet med tal på 4 talarstolar, antagande af en resolution

o. s. v. Som talare uppträdde prof. Knut Kiellberg, fru Wærn-Bugge, riksdagsman Ernst Söderberg och fru Agda Östlund.

Den stora medborgarfesten på Skansen hade samlat icke mindre än 25,000 deltagare. Här talade professor Hallendorff dir. Gustaf Lind, rektor H. Ödhnér, prof. A. Stomberg från Minneapolis, samt grefvinnan Louise Stenbock, f. Mörner. Festen afslutades med fältgudstjänst och bön.

VECKANS PORTRÄTTGALLERI

måste på grund af den stora tillströmningen af aktuellt bildmaterial öfverstå till nästa nummer.

Foto Modin, Sthlm.

Klubb: Kem. A.-B. Bengt Sjöbergparre, Sthlm-Gög.

ARBETARTÅGET DEN 1:STE MAJ I STOCKHOLM, ett icke mindre imponerande skådespel.

STORPOLITICI PÅ GENOMRESA I STOCKHOLM.

Pressfoto.

RYSKA DUMAMEDLEMMAR: fr. v. sit ande: DEMTSCHENKO, PROFESSOR MILJUKOW (kadettpartiets ledare), FR. KEN NEKLJUDOW (syster till ryske ministern i Stockholm), SCHENGAREW (ordf. i dumans försvarskommitté), ITSCHAS; stående: TSCHICHATSCHEW, RADKEWITSCH, OSNOBISCHIN.

Klädh: Kem. A.-B. Bengt Sjöström, Salm-Ges

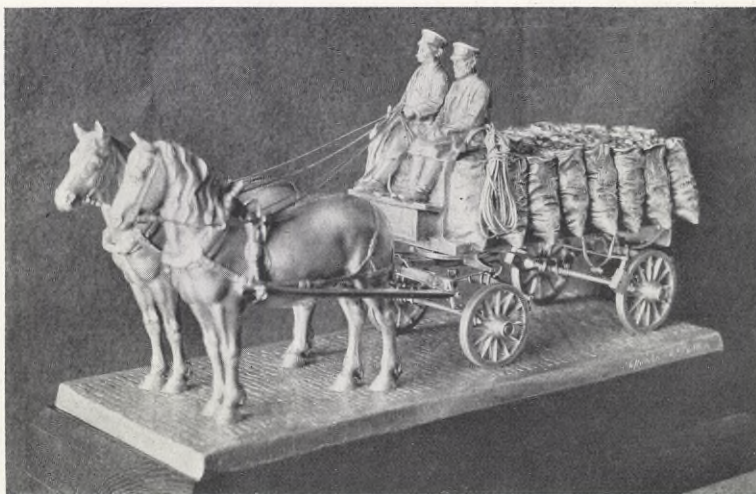
H. & D. STOCKHOLMSFOTOGRAF.
K. VIVIANI, fransk justitieminister, förutv. konseljpresident.

På tisdagen i förra veckan anlände till Stockholm på genomresa från Petrograd till England nio medlemmar af den ryska parlamentariska delegationen. De sammanträffade här med den tionde representanten, hvilken vistats några dagar i Stockholm och som nu fortsatte resan med dessa. På aftonen fortsattes resan till Kristiania, där delegationen förenade sig med fem representanter för riksrådet, som tagit vägen öfver Krylbo. Under sitt uppehåll här intogo resenärerna lunch hos ryske ministern samt besågo i öfrigt staden. Den Stockholm passerande gruppen utgjordes af dumans vice president Protopopov, kadettpartiets ledare Miljukow, presidenten i dumans armé- och marinkommision Schengarew, vidare Ratzkowsky (polska partiet), Engelgard (oktobrist), Tschichatschew, Demtschenko, Osnobischin (nationalist) och Radkewitsch.

Bland de många bemärkta utländska statsmän och diplomater som på senare tid passerat Stockholm, märkas franska justitieministern och Frankrikes konseljpresident vid krigets början samt under dess första år René Viviani och dess ofta omtalade ammunitionsminister Albert Thomas. De båda ministrarna anlände till huvudstaden på tisdagen i förra veckan med tåget från Kristiania och fortsatte samma dags afton färden till Petersburg öfver Karungi. De aflade ett besök hos utrikesdepartementet samt tillbringade för öfrigt dagen hos franska ministern.

H. & D. STOCKHOLMSFOTOGRAF.
A. THOMAS, fransk ammunitionminister.

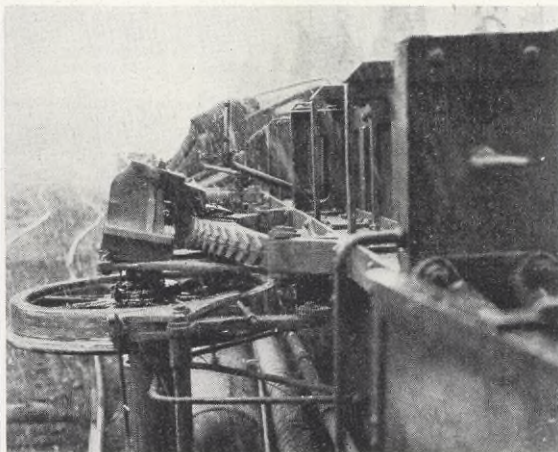
Amatörfotograf
EN MAGNIFIK HEDERSGÅFVA TILL GROSSHANDL. KARL LUNDSTRÖM I STOCKHOLM *En af Joh. Lundström & Cos. välkända kolvagnar i silfver.*
(Text å sid. 517)

T. v.:
SEGLÖRA ÖDEKYRKA TILL SKANSEN.

Foto. för H. 8 D. af fotograf F. Mörk, Borås.

T. h.:
EN LÜFTIG ARBETSPLATS:
Flaggstångspetsen på Rosenbad.

Amatörfoto T. J. Jansson, Strömsås å.
SEX VAGNAR URSPÅRA Å INLANDSBANAN DEN 1 MAJ NÄRA MUNKFLOHÖGEN

Kliché: Kem. A.-B. Bengt Sjöfversarrs, Skåm-Öde
Ett hotande tillbud.

Fort. fr. sid. 517.

ningshuset efter äggen och kaffet. Ungdomsskaran var upptagen af att betrakta ett fågelbo i trädgårdens bortersta hörn, och så blef han för en minut ensam med Magda, som stod inne i bersån och rätade på blommorna på frukostbordet.

— Magda!

Hon såg envist ner och låtsade sig ej höra hans tilltal.

— Magda, upprepade han, Magda, se på mig!

Hon slog långsamt och försiktigt upp ögonen och mötte hans blick med skygg tveksamhet. Rodnaden steg upp på hennes kinder, och hon såg högst olycklig ut.

Magda, vill du inte se på mig så länge att du förstår, hvad jag har att säga dig? Han kände själf, att hans röst hade en värme, som inte kunde missförstås. Och Magda missförstod ej — — — Tiden gick, och hennes blyga flickförälskelse blef till en mogen kvinnas brinnande hängifvenhet. För honom var hon alltjämt densamma, den bästa som fanns på jorden, men — — — Per Brogren gjorde ett kort afbrott i sin tankegång. klagaren i hans inre pockade på klart besked utan omsvep, och han hade inget besked att ge — — —

Nå ja, kamratlivets lockelser, den medfödda olusten för alla ansträngningar, dagdrifveriet, som tog honom fången, det ena som det andra gjorde, att han aldrig hann fram till examen. Magda gick igenom seminariet och fick plats i en annan stad, hans föräldrar dogo kort efter hvarandra, arvet, som var mindre än han väntat, smälte snart bort, och han såg sig nödsakad lämna universitetet och ge sig ut i det praktiska lifvet, som det heter. Men det praktiska lifvet hade ingen riktig användning för honom, och så blef afskedet från Magda en bjudande plikt. Tiden är emellertid en skicklig läkare, och när Magda för snart åtta år sedan gifte sig med godsägare Clas von Barr, en äldre, rik och högdragen herre, hade det sagts honom, hade han tagit det med stort jämnmod. Det hade till och med känts som en lättnad för hans understundom sjuka samvete. Han visste, att äktenskapet hittills varit barnlöst. Kom så i dag tillkännagifvandet om "en sons lyckliga födelse." En son — där var det igen, ordet, som visade meningslösheten i hans eget lif. Rotlös och hemlös var han. Ett onyttigt ting i världen utan annat mål än att hålla lifhanken uppe. För ingen lefvande varelse var han till glädje eller nytta. Hur annorlunda hade ej allt varit, om han haft en son, ett barn, som varit kött af hans kött och blod af hans blod, som sträckt armarna emot honom, när han kommit hem trött efter arbetet, utledsen på människorna, en gosse, som han fått hjälpa att stafva på lifvets svåra alfabet — — — en son, i hvilken han lefvat vidare, och som i sin tur satt söner i världen, söner, hvilka knutit vid kedjan och smidt den samman med ädel plikttrohet eller lysande bedrifter allt efter hvars och ens egerart — — — Om det varit så, då hade han hvarken varit hemlös eller rotlös, då hade också han varit en sammanhållande del i den stora släktkedja, som före honom funnits i århundraden; inte som nu en sönderbruten länk i skräpvrån.

Han andades tungt som efter en lång och mödosam vandring. Se, nu var själfbekännelsen gjord, och nu kunde domen falla. — — —

Med ännu raskare takt än vanligt steg i det samma fru Andersson in för att fullgöra sina vanliga kvällssysslor i herr Bogrens rum.

— Bevars! Är herr Bogren inte ute och åter? Hur kan det komma sig? Fru Andersson blef i pur förvåning stående nere i dörren. Men då

herr Bogren icke gaf något lifstecken ifrån sig, där han satt i skrifstolen framför den förkolnade brasan, gick fru Andersson honom litet närmare in på lifvet och tillade med sin blidaste röst:

— Men det var sant, god afton härinne, skulle jag väl säga. God afton, herr Bogren.

— God afton, svarade Bogren tankspriddt, stoppade ner pappasken i nattrocksfickan och flyttade sig själf och stolen bort till skrifbordet. Där bredde han ut ett stort pappersark framför sig och doppade pennan i bläcket, men mera blef det ej.

Fru Andersson tog energiskt itu med bäddningen, och det blef ett par minuters tystnad. Men eftersom tystlåtenhet icke hörde till fru Andersson starkaste sidor, gjorde hon snart ett nytt försök att få ett samtal i gång.

— Aldrig kunde jag tro att inte herr Bogren var hos Fredrikssons och åt vid den här tiden.

Men jag kommer förstas litet sent i kväll. Herr Bogren får ursäkt mig för det, men se, jag har så att säga haft laga förfall. Hennes röst lät så smittosamt glad, att Bogren ej kunde underlåta att kasta ett öga på henne.

— Och det har varit? frågade han alltjämt med pennan i hand.

— Jo se, dotter min, som är gift med snickare Åhlund, herr Bogren vet, har fått en gosse i dag, en stor, präktig gosse. Det kom i hast ett stort allvar och mycken värdighet öfver fru Andersson.

Bogren lade pennan ifrån sig och vände sig om i stolen.

— Hur var det fru Andersson sa'? En gosse...?

— Jo, en gosse, upprepade hon, ett krytt och duktigt litet gossebarn.

Bogren reste sig upp och gick med en för honom ovanlig skyndsamhet bort till den snusbruna rocken, som hängde på en spik vid dörren, tog ur plånboken fram en sedel, den enda han för tillfället ägde, och gick med den i handen rakt fram till sin gamla städerska.

— Vill fru Andersson göra mig en tjänst? frågade han med en supplikants ödmjuka tonfall i rösten. Vill fru Andersson sätta in den här lilla slanten på postsparbanken för den sistkomne dottersonens räkning? Alltid kan den väl någon gång bli honom till nytta, och snickare Åhlund tar nog inte illa upp.

Fru Andersson höll femkronan i handen en god stund, innan hon kom sig för att säga ett ord. Så neg hon djupt och högtidligt med oförställd förvåning i sina stora, runda ögon. Men under tiden hade Bogren hunnit tillbaka till skrifbordet, och när hon kom fram till honom för att högt uttala sitt tack, satt han stum och döf för yttvärlden och skref med stora prydliga bokstäfver på pappersarket, som låg framför honom: Utslag i målet mellan...

En stund senare, då fru Andersson gått, och han hört hennes steg förtona i det fjärran, som här betecknades af en brant och knarrande trätrappa, gick han på nytt bort till byrån och drog ut den öfversta lådan. Beslutsamt stack han handen i nattrocksfickan och tog upp pappasken. Med nervös brådska och ett litet fruset leende läste han in den i byrålådan och gick tillbaka till sitt arbete vid skrifbordet. Ett ögonblick lutade han sig tillbaka i stolen och sökte med oväld fölla slutdomen öfver sig själf. Den lydde: du har kört fast i en återvandsgränd och där får du sitta. Med obarmhärtig tydlighet stod den vissheten för honom i kväll. — Men hvad mer, tänkte han? Döden söker i alla fall förr eller senare rätt på en, antingen man bärs i guldstol öfver torgen eller sitter fast i en återvandsgränd.

Enligt ett officiellt tyskt meddelande har *generalfältmarskalken frih. von der Goltz-Pascha* efter tio dagars sjukdom den 19 april aflidit af fläcktyfus i sin turkiska armés högkvarter.

Friherre Colmar von der Goltz, som var född 1843, inträdde 19 år gammal i preussisk krigstjänst samt deltog i kriget mot Österrike och senare i fransk-tyska kriget, efter hvars slut han utnämndes till kapten vid generalstaben. Ar 1883 mottog han uppdraget att deltaga i ombildningen af Turkiets armévåsen och trädde i turkisk tjänst. För sina stora förtjänster i fråga om detta reorganisationsarbete upphöjdes han till turkisk pascha. Ar 1895 återvände von der Goltz till Tyskland, där han vann ett snabbt avancemang, utnämndes till generallöjtnant och divisionschef, därefter till general för första armékåren samt slutligen ar 1907 till generalinspektör. Efter förnyad vistelse i Turkiet för fortsatt deltagande i omorganisationen af Turkiets armévåsen utnämndes han efter återkomsten till Tyskland ar 1911 till generalfältmarskalk. Efter världskrigets utbrott ar 1914 ställdes han i spetsen för det i Belgien upprättade kaiserliga tyska generalguvernementet och kvarstod på denna post tills han påföljande ar återkallades till Turkiet, där han öfvertog ledningen af en turkisk armékår. Det anses, att det till betydande del varit hans förtjänst, att Dardanelleräventyret tog en för ententemakterna så olycklig utgång.

Von der Goltz, som sedan 1896 var ledamot af svenska krigsvetenskapsakademien, åtnöjt anseende som Tysklands i närvarande tid förnämste militärskriftställare.

Vi återgifva i samband med ovanstående ett porträtt af den bortgångne härledaren tillika med namnteckning, hvilken senare herr Nils Arnhamn, Helsingborg, välvilligt ställt till föfogande ur sin autografsamling. Porträttet återigen kommer eget nog från en fransk fotografiagentur som låtit det ledsagas af följande text, hvilken vi återgifva till jämförelse med den ridderliga krigsmannahandling som illustreras nedan.

”*Turk-boche-marskalken Colmar von der Goltz-Pascha död*”. Under ett tjugotal ar undervisade han Osmans och Erthogrüls afkomlingar i sättet att föra krig. Med påföljd att den 5 maj 1897 hans bästa lärjunge Edhem Pascha i spetsen för 192 bataljoner och 350 kanoner på grund af sin numerära öfverlägsenhet — krossade den lilla grekiska armén under befäl af kronprins Konstantin. Men de turkiska motgångarne under balkankriget 1912—13 beröfvade von der Goltz all auktoritet och tillit. Han sökte rehabilitera sig genom att taga befälet öfver turkarne mot ryssarne i Asien. Men segern vid Erzerum och Trapezunt beröfvade honom i turkarnes ögon all prestige. Han dog nyligen under mystiska omständigheter, i Konstantinopel, sannolikt på ett sämre café eller något liknande — å la turk.”

(Sedan detta var skrifvet har episoden Kut-el-Amara inträffat, som bekant ett led i Goltz's plan och en framgång som nog ej underskattas hvarken af turkar eller — andra.)

Red.

H. v. d. Goltz
Generalfältmarskalk
Paris den 19. Okt. 1914

ETT VITNESBÖRD OM TYSK "BARBARISM": EN AF TYSKA SOLDATER IORDNINGSTÄLD FRANSK MASSGRAF; PÅ KORSET STÅR: "HÄR HVILA 25 TAPPA FRANSMÄN".

INNEHÅLL: Disponent Malte Sommelius (biografi och helsidesporträtt). — De kungliga besöka utställningen i Liljewalchska konsthallen. — Kyrkosångmötet i Göteborg. — Kyrkoutställningen i Stockholm. — Första maj-fäster. — Världskriget. — Bilder till den svenska och utländska dagskrönikan — "Tingsskrifvaren". Ber. af Anna Källén.

Ljtertryck af text eller illustrationer i HVAR 8 DAG utan angifvande af källan förbjudes vid laga påföljd.

För Berättelser och Historietter gäller ovilkorligt förbud.

F. A. B. HVAR 8 DAGS TRYCKERI. GÖTEBORG.